

การจำแนกประชากรในระดับอำเภอตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

(THE SOCIO-ECONOMIC CLASSIFICATION OF THE POPULATION AT-AMPHOE LEVEL)

โดย

นางสาว อรทัย เจริญศิลป์ ร.บ.

006381

วิทยานิพนธ์นี้

เป็นส่วนประกอบการศึกษาตามระเบียบปริญญามหาบัณฑิต
ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนกวิชาสังคม

พ.ศ. ๒๕๑๓

มอดิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้มอดิตวิทยาลัย
เป็นส่วนประกอบการศึกษาตามระเบียบปริญญามหาบัณฑิต

หม่อม ยศ: มธ.
.....
คณบดีมอดิตวิทยาลัย

คณะกรรมการทรวจวิทยานิพนธ์ .. วิจิตร วัฒนศิริ .. ประธานกรรมการ
.. ดร. อรุณ วัฒนศิริ .. กรรมการ
.. ดร. กอวิทย์ .. กรรมการ
.. ดร. สดุดี .. กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมงานวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ
วันที่ .. ๒๐ .. เดือน .. มกราคม .. พ.ศ. .. ๒๕๓๓ ..

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อจะวัดระดับความเจริญทาง เศรษฐกิจ และสังคมของประชากรในอำเภอต่าง ๆ ของประเทศไทย เพื่อนำมาพิจารณา ในการจัดแบ่งกลุ่มอำเภอที่มีลักษณะทาง เศรษฐกิจและสังคมที่คล้ายคลึงกัน เข้าไว้ด้วยกัน และเรียงลำดับกลุ่มอำเภอที่ประชากรมีความเจริญทาง เศรษฐกิจและสังคมในระดับสูงสุด จนกระทั่งถึงระดับต่ำที่สุด เพื่อประโยชน์ในการ เปรียบเทียบ ว่าประชากรในอำเภอใดมีระดับความเจริญทาง เศรษฐกิจและสังคมสูงกว่าอำเภอใด ข้อมูลที่นำมาใช้วิเคราะห์ระดับทาง เศรษฐกิจและสังคมสำหรับการศึกษาครั้งนี้ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ กัน ได้แก่ สำมะโนประชากรแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๓ รายงานสำมะโนเกษตร พ.ศ. ๒๕๐๖ ขอบัญชีตั้งงบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๐๘ พ.ศ. ๒๕๑๐ พ.ศ. ๒๕๑๑ ขอบัญชีตั้งงบประมาณองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๐๘ พ.ศ. ๒๕๑๐ พ.ศ. ๒๕๑๑ เทศบัญญัติงบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๕๐๘ พ.ศ. ๒๕๑๐ พ.ศ. ๒๕๑๑ ขอบัญชีตั้งงบประมาณสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๕๐๘ พ.ศ. ๒๕๑๐ พ.ศ. ๒๕๑๑

ครรชนี่ที่ใช้วัดระดับความเจริญทาง เศรษฐกิจและสังคมสำหรับการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ครรชนี่เกี่ยวกับการ เกษตรกรรมและ ปริมาณเงินลงทุนของรัฐบาลใน คำนงานสาธารณะ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๑ ครรชนี่ต่าง ๆ ดังกล่าวจะถูกนำมารวมเป็นครรชนี่เพียงอันเดียว ซึ่งเป็นครรชนี่สุดท้ายสำหรับวัดระดับ ความเจริญทาง เศรษฐกิจและสังคมของอำเภอต่าง ๆ ทั้งนี้ โดยการสมมติว่าทุก ครรชนี่มีความสำคัญต่อการวัดระดับทาง เศรษฐกิจและสังคมเท่า ๆ กัน การรวม ครรชนี่ต่าง ๆ ให้เหลือเพียงครรชนี่สุดท้ายเพียงครรชนี่เดียว กระทำโดยการ แบ่งกลุ่มอำเภอตามครรชนี่ต่าง ๆ ควบคู่การกำหนดค่าแห่งควยเคโซล และให้ คะแนนอำเภอต่าง ๆ จาก ๑ คะแนน ถึง ๑๐ คะแนน ตามกลุ่มเคโซลของอำเภอ นั้น ๆ โดยให้คะแนนสูงสำหรับอำเภอที่อยู่ในกลุ่มที่มีระดับทาง เศรษฐกิจและสังคม สูง และให้คะแนนน้อยลงสำหรับอำเภอที่อยู่ในกลุ่มที่มีระดับทาง เศรษฐกิจและสังคม

๖

ต่ำกว่า จากคะแนนเหล่านี้สามารถนำมาหาคะแนนรวมและคะแนนเฉลี่ย ซึ่งเป็นกรณีสุดท้ายที่จะนำมาเรียงลำดับจากอำเภอที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด จนกระทั่งถึงต่ำสุดตามลำดับและนำมาแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ซึ่งมีระดับทางเศรษฐกิจและสังคมคล้ายคลึงกัน ๔ กลุ่ม และเรียงลำดับจากกลุ่มที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับสูงสุด จนถึงระดับต่ำสุดตามลำดับ ผลของการแบ่งกลุ่มและวิเคราะห์หรือฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในระดับอำเภอ ปรากฏว่าประชากรในอำเภอต่าง ๆ ในภาคกลางมีความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสูงเป็นอันดับที่หนึ่ง ประชากรในอำเภอต่าง ๆ ในภาคใต้มีความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสูงเป็นอันดับที่สอง ประชากรในอำเภอต่าง ๆ ในภาคเหนือมีความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสูงเป็นอันดับที่สาม และประชากรในอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสูงเป็นอันดับที่สี่ ตามลำดับ

นอกจากการจำแนกประชากรในระดับอำเภอตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมยังได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม กับปริมาณเงินที่รัฐบาลให้ความช่วยเหลือในค่านางานสาธารณะ ผลของการศึกษาปรากฏว่า ระดับความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม กับปริมาณการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลในค่านางานสาธารณะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด.

Abstract

The purpose of this study is to measure the socio-economic characteristic of the population in each of the 532 amphoe (districts) of Thailand in order to classify amphoes in Thailand that have the same level of socio-economic characteristics into homogenous categories. This, in turn, will permit ranking the categories of population from the highest socio-economic stratum to the lowest socio-economic stratum of amphoes. Data for analysing the socio-economic level for this study were derived from several sources: the population census of Thailand, 1960, the census of agriculture 1963 and the national expenditure budget acts 1966, 1967, 1968.

For this study, seven indices have been used to measure the socio-economic level of population. They were

- 1. average cultivated area per holding
- 2. average cultivated area per agricultural population
- 3. the percentage of arable area irrigated
- 4. the percentage of holding in ownership
- 5. the percentage of population males occupied in fishing.
- 6. the percentage of non-agricultural population
- 7. index of government investment in public work

Using these individual indices, a combined single index for measuring the socio-economic level of population was developed by assuming that each index is equally important for measuring the socio-economic level. The distributions for each index were first divided into deciles and amphoe were assigned a score between 1 and 10. High scores were given for

amphoes in high socio-economic category and the lower score is given for amphoes belonging to the lower categories. Then, the scores received by each amphoe for each index were added up into a total score and an average index was obtained. The amphoes were then ranked from the highest mean score to the lowest mean score. They were next divided by quartiles into four more homogeneous categories from the highest socio-economic level to the lowest socio-economic level respectively.

The socio-economic classification of the population at amphoe level shows that the population in amphoes in the central Region of Thailand, which contains the capital of Bangkok, have the highest socio-economic level. The second highest socio-economic level is the population in amphoes in the South; the third highest socio-economic level is the population in amphoes in the North and the lowest socio-economic level is the population in amphoes in the North-East.

Apart from indentifying the socio-economic levels of the various amphoe, the relationship between the level of socio-economic status and the quantity of government investment in public work was also studied. The analysis showed high relationship between the level of socio-economic status and the quantity of the government investment in public work.

กิติกรรมประกาศ

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ใครจะแสดงความขอบพระคุณอย่างสูง
 แก่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์
 ที่ปรึกษาประจำศูนย์
 Dr. Dov Friedlander, Professor Sidney Goldstein
 วิจัยและฝึกอบรมทางประชากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ปรึกษา
 แสงสว่าง อาจารย์เสาวลักษณ์ เปี่ยมปิติ อาจารย์เนงน้อย นະมาตร์ ผู้
 ชี้แจงเนื้อหาข้อคิดและระยะเวลาให้คำแนะนำปรึกษาอย่างใกล้ชิด อาจารย์
 แอนน์ ศักนะสิงห์ วิทยากร เอก หัวหน้าหน่วยแผนก กองวิชาการ สำนักงาน
 สถิติแห่งชาติ ผู้ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำและช่วยเหลือในด้านการทำแผนที่
 ประกอบเป็นอย่างดี หากปราศจากความช่วยเหลือจากท่านผู้มีรายนามดัง
 กล่าว วิทยานิพนธ์นี้คงมีอาจสำเร็จลุล่วงด้วยดี

นอกจากนี้ผู้เขียนใคร่ขอแสดงความขอบคุณแก่ศูนย์วิจัยและฝึกอบรม
 ทางประชากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณาให้ทุนในการศึกษาและ
 เขียนวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนขอแสดงความขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้อีกครั้งหนึ่ง.

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
๑ แสดงปริมาณความต้องการพลังงานไฟฟ้าและปริมาณไฟฟ้าที่ขายได้ระหว่างภาค	๑๐
๒ การเปรียบเทียบสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างภาค	๑๑
๓ แสดงการแบ่งกลุ่มอำเภอตามขนาดที่ถือครองที่ดินในพื้นที่เพาะปลูกโดยเฉลี่ย แยกเป็นรายภาค	๒๔
๔ แสดงการแบ่งกลุ่มอำเภอตามขนาดที่ถือครองที่ดินในพื้นที่เพาะปลูกต่อประชากร เกษตรหนึ่งคนโดยเฉลี่ย	๓๒
๕ แสดงการแบ่งกลุ่มอำเภอตามอัตราส่วนร้อยละของพื้นที่เชิงไฉหวานที่ได้รับการชลประทานแยกเป็นรายภาค	๓๕
๖ แสดงการแบ่งกลุ่มอำเภอตามอัตราส่วนร้อยละของที่ดินที่ถือครองที่เป็นเจ้าของแยกตามรายภาค	๓๘
๗ก แสดงจำนวนอัตราส่วนร้อยละของอำเภอที่ประชากรชายมีอาชีพประกอบกำรประมง และไม่มีประชากรชายประกอบกำรประมง แยกตามรายภาค	๔๑
๗ข แสดงการแบ่งกลุ่มอำเภอตามอัตราส่วนร้อยละของประชากรชายที่ประกอบอาชีพทางประมง แยกตามรายภาค (เฉพาะอำเภอที่มีประชากรชายประกอบอาชีพทางประมง)	๔๒
๘ แสดงการแบ่งกลุ่มอำเภอตามอัตราส่วนร้อยละของประชากรที่มีได้ทำการเกษตร	๔๖

๘	แสดงปริมาณเงินลงทุนของรัฐบาลในค่านางานสาธารณะต่อประชากรร้อยคนในระยะเวลาหนึ่งปีโดยเฉลี่ยจากปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๑	๔๕
๑๐	การจัดจำแนกกลุ่มอำเภอเรียงลำดับตามความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากร	๕๒
๑๑ก	แสดงการแบ่งกลุ่มอำเภอตามลำดับขั้นความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในระดับอำเภอ แยกตามรายภาค	๖๗
๑๑ข	แสดงการแบ่งกลุ่มอำเภอตามลำดับขั้นความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในระดับอำเภอ แยกตามรายภาค	๖๘
๑๒	ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมกับการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลในค่านางานสาธารณะ	๗๒

รายการแผนภูมิประกอบ

แผนภูมิประกอบที่

หน้า

- แผนที่ตั้งแสดงอัตราส่วนร้อยละของประชากรที่มีใบทำการ เกษตร

๔๕